

Riktlinje

Riktlinje för riksfärdtjänst

Antagen av	Vård- och omsorgsnämnden
Antaget	2026-06-10 § 71
Ersätter tidigare version	2016-05-25 § 104
Gäller för	Omsorgskontoret Östhammar Kommun
Dokumentansvarig	Enhetschef Vuxen och LSS

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Grunder för riksfärdtjänst	3
3. Prövning av tillstånd	4
3.1 Ansökan	4
3.2 Behovsbedömning	4
3.3 Barn och unga	4
3.4 Ledsagare	4
3.5 Färdsätt	5
3.6 Giltighetstid	6
3.7 Bokning av resa	6
3.8 Antal resor	6
3.9 Tidpunkt	6
3.10 Överklagan	6
3.11 Återkallelse av tillstånd	6
4. Övriga villkor	7
4.1 Anslutningsresor	7
4.2 Anpassning av tid och samåkning	7
4.3 Avgift	7
4.4 Medresenär	7
4.5 Hjälpmedel	7
4.6 Bagage	7
4.7 Sällskapsdjur	8
4.8 Assistanshund (servicehund, signalhund, alarmerande hund, ledarhund)	8
4.9 Avbokning, ombokning och bomresor	8
4.10 Extraordinära händelser	8

1. Inledning

Riktlinjen är ett komplement till Lag om riksfärdtjänst (1997:735) som stöd i bedömning och beslut om tillstånd för riksfärdtjänst i Östhammars kommun. Dessa föreskrifter och villkor ska omprövas vid ny upphandling eller vid behov.

Riksfärdtjänst är en ersättningslag. I motsats till färdtjänstlagen innehåller riksfärdtjänstlagen inga skyldigheter för tillståndsgivaren att anordna transporter. Östhammars kommun gör ändå detta.

Syftet med riksfärdtjänsten är att ge personer med svåra och varaktiga funktionshinder möjlighet att göra längre resor inom landet till normala kostnader. Resorna ska ske med flyg, tåg och andra allmänna kommunikationer samt med taxi eller specialfordon.

Att utreda och besluta om individuellt tillstånd till riksfärdtjänst innebär myndighetsutövning vilket är delegerat från nämnd till handläggare. Dokumentationsplikt föreligger enligt förvaltningslagen.

Handläggning sker i enlighet med förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser om service, kommunikering, dokumentation och motivering av beslut. Handläggning är sekretesskyddad och personuppgifter hanteras i enlighet med dataskyddsförordningen (GDPR) och kompletterande dataskyddslagstiftning.

Behandling av personuppgifter sker i enlighet med dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 (GDPR) samt kompletterande nationell dataskyddslagstiftning. Uppgifterna behandlas endast för de ändamål som är nödvändiga för handläggning, beslut och administration av riksfärdtjänstären.

2. Grunder för riksfärdtjänst

Grundläggande kriterier för riksfärdtjänst:

- Sökanden ska vara folkbokförd i Östhammars kommun.
- Resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare. Resan ska inte kunna genomföras på egen hand med den service som normalt kan fås av trafikföretaget.
- Ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet. Enskild angelägenhet kan närmast beskrivas som någonting av privat karaktär som är en personlig angelägenhet för den enskilde och som inte har anknytning till arbete, utbildning eller medicinsk vård eller behandling.
- Resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun.
- Resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare.
- Resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.
- Funktionshindret ska bedömas vara varaktigt i minst sex månader.

Riksfärdtjänst omfattar inte resor där annan betalningsansvarig finns, exempelvis:

- Resor som kan företas med färdtjänst.
- Arbetsresor eller likartade resor till och från utbildning som inte kan betraktas som ren fritidsverksamhet.
- Tjänsteresor.
- Resor för medicinsk behandling, rehabilitering eller undersökning.
- Resor till och från utbildningsanstalter.
- Resor som ersätts av arbetsförmedling eller arbetsmarknadsverket eller annan resa som prövats likvärdig.
- Resor i samband med vistelse i kriminalvårdsanstalt.

Avsaknad av allmänna kommunikationer, enbart på grund av ålder eller allmänna svårigheter att resa med den allmänna kollektivtrafiken är ingen grund för att beviljas tillstånd till riksfärdtjänst.

3. Prövning av tillstånd

3.1 Ansökan

Ansökan om riksfärdtjänstresan måste ske minst tre veckor innan önskad avresedag. Vid storhelger såsom exempelvis jul- och nyårshelgen behöver resor beställas tidigare. Även andra tider på året kan beställning behöva göras tidigare. Information om detta finns på kommunens hemsida, i taltidningen och annonseras i Annonsnytt.

3.2 Behovsbedömning

Behovet av riksfärdtjänst utreds och bedöms utifrån om sökandens funktionshinder är stort och varaktigt och medför att denne måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.

Tillståndet prövas individuellt utifrån hur funktionsnedsättningen påverkar möjligheten att genomföra den aktuella resan, i förhållande till hur tillgänglig miljön och normalt förekommande färdmedlen är längs resvägen.

Det är funktionshindrets svårighetsgrad som avgör vilket färdmedel som får användas. Ett läkarutlåtande kan krävas som en del i beslutsunderlaget men berättigar i sig inte riksfärdtjänst. Tillstånd kan ej ges för resor som redan genomförts.

3.3 Barn och unga

För barn under 18 år görs bedömning i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder. Om barnets svårigheter att resa i huvudsak beror på funktionsnedsättning finns inte något föräldraansvar gällande barnets möjligheter att förflytta sig.

Ur ett barnperspektiv, och enligt lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, ska barn behandlas som självständiga individer och barnet ska således i dessa fall beviljas riksfärdtjänst.

3.4 Ledsagare

Behovet av ledsagare måste vara så stort att resenären inte alls kan företa resa utan ledsagare eller med det stöd som trafikföretaget kan ge.

Behovet av ledsagare ska vara knutet till själva resan och inte till vistelsen vid resmålet.

Ledsagare ska kunna ge den hjälp och service som resenären har behov av för att genomföra resa.

Ledsagare:

- ska stiga på och av på samma adress som resenär
- åker med avgiftsfritt.

Om ledsagare behövs på en del av resan ska ledsagare beviljas för hela resan.

Om ledsagare är i behov av returresa efter att ha bistått en resenär till resmålet, beviljas det med billigaste färd sätt. Detsamma gäller för ledsagare som reser till annan ort för att möta upp resenären som beviljats ledsagare på hemresan.

Om en resenär inte kan genomföra en resa med en ledsagare kan tillstånd till ytterligare ledsagare beviljas.

Vid resa med taxi och specialfordon bedöms ledsagare ej behövas annat än i undantagsfall vid behov av särskild hjälp eller kvalificerat stöd under själva resan.

Resenär ansvarar själv för att ordna ledsagare inför resa, ledsagares namn måste anges i ansökan.

Svårigheter att anordna en ledsagare är inte skäl för dyrare färd sätt.

3.5 Färd sätt

Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färd sätt.

En och samma resa kan innebära flera olika färd sätt.

Val av färd sätt bedöms och beslutas med billigast färd medel utifrån svårighetsgraden av resenärens funktionshinder, vilket innebär följande:

- I första hand beviljas allmänna kommunikationer (2:a klass tåg, buss, båt eller flyg) med ledsagare, med eller utan anslutningsresa i taxi eller specialfordon.
- I andra hand beviljas 1:a klass tåg med eller utan ledsagare med eller utan anslutningsresa i taxi eller specialfordon.
- I tredje hand beviljas taxi med eller utan ledsagare.
- I fjärde hand beviljas specialfordon med eller utan ledsagare.

Annan prioritering kan göras om resan därigenom blir billigare.

Tillstånd att åka med taxi eller specialfordon hela resvägen kan bli aktuellt först när det inte är genomförbart för resenären att resa med allmänna kommunikationer med hjälp av ledsagare.

Resenär med rätt att åka med specialfordon är personer som inte kan flytta över i vanligt bilsäte utan måste sitta i sin rullstol under färd. För att få resa sittande i rullstol måste rullstolen vara godkänd att sitta i under färd. Intyg utfärdas av förskrivaren av rullstolen. Av intyget ska framgå att rullstolen, av tillverkaren, är godkänd att använda som säte vid bilresa.

Ersättning för resor med hyrbil eller privatbil medges inte.

Behov att ta med hjälpmedel som ska användas på resmålet berättigar inte till tillstånd för dyrare färd sätt, för transport av förskrivna hjälpmedel se punkt 4.5.

Bedöms resenären att klara en resa med allmänna kommunikationer med ledsagares hjälp kan

inte resa med annat färdmedel bli aktuellt pga att avgångstiderna inte passar eller för att kollektivtrafik saknas på sträckan.

3.6 Giltighetstid

Tillståndet beviljas i normalfallet för en resa i taget. Vid återkommande resor till samma resmål och för samma ändamål kan generellt tillstånd medges under viss tid. Tillstånd för återkommande resor ges med giltighet för högst ett år.

3.7 Bokning av resa

Handläggaren bokar vanligtvis beviljad resa hos kommunens upphandlade leverantör.

Resa med taxi eller specialfordon måste bokas senast 5 arbetsdagar innan avresa.

Resa med allmänna kommunikationer måste bokas senast 10 arbetsdagar innan avresa.

För bokning vid storhelger se punkt 3.1.

Resenären kan vid enstaka resa med allmänna kommunikationer bli beviljad ett tidsbegränsat tillstånd att på egen hand boka resan hos kommunens upphandlade leverantör.

Vid beslut om ett tidsbegränsat generellt tillstånd för återkommande resor ansvarar resenären själv för att boka resan hos kommunens upphandlade leverantör. Bokning av resa ska då ske enligt den information som bifogas beslutet.

3.8 Antal resor

Antal riksfärdtjänstresor är obegränsat.

3.9 Tidpunkt

Riksfärdtjänstresa kan göras dygnet runt.

3.10 Överklagan

Beslut om riksfärdtjänst kan överklagas till förvaltningsrätten. Överklagan ska inkomma till Vård- och omsorgsnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde har fått ta del av beslutet.

3.11 Återkallelse av tillstånd

En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd att anlita riksfärdtjänst om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Det kan exempelvis vara förändringar i de allmänna kommunikationerna eller förbättringar av resenärens funktionsförmåga.

Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelse av de föreskrifter som gäller för riksfärdtjänsten.

Föreskrifter får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det.

Om tillståndshavaren flyttar till en annan kommun upphör riksfärdtjänstillståndet att gälla.

4. Övriga villkor

4.1 Anslutningsresor

För anslutningsresor till allmänna kommunikationer har en färdtjänstberättigad person inte rätt till riksfärdtjänst, om dessa resor kan genomföras med färdtjänst/färdtjänst i annan kommun.

4.2 Anpassning av tid och samåkning

För att samordna resor och för att eftersträva billigast biljett med allmänna kommunikationer behöver avresetiden ibland förskjutas. Huvudregeln är att avresetiden kan förskjutas upp till +/- 6 timmar. I samband med storhelger kan större tidsförskjutningar krävas. Avsteg från reglerna om tidsförskjutning kan göras med hänsyn till resenärens funktionshinder och ändamålet med resan.

Samordning av resor med taxi eller specialfordon sker där det är möjligt. Det innebär att resenären kan få samåka på hela eller delar av sträckan.

I vissa fall kan tillstånd för ensamåkning beviljas med hänsyn till resenärens funktionsnedsättning.

4.3 Avgift

Egenavgift för riksfärdtjänstresa är fastställd av Regeringen.

4.4 Medresenär

Resenär har möjlighet att ta med en medföljande medresenär dock ska alla egna minderåriga barn beredas möjlighet att åka med.

- Medresenär ska stiga på och av på samma adress som resenären.
- Medresenär betalar egenavgift enligt gällande taxa för riksfärdtjänst fastställd av regeringen då hela resan sker med taxi eller specialfordon. Vid resor med allmänna kommunikationer betalar medresenär hela biljettkostnaden.

4.5 Hjälpmedel

Resenär har möjlighet att medföra förskriven hopfällbar rollator eller hopfällbar manuell rullstol.

Om tillståndshavaren har fått elrullstol, promenadscooter eller liknande rullande förflyttningshjälpmedel förskriven av arbetsterapeut ger Östhammars kommun möjlighet att ta med sådant hjälpmedel vid riksfärdtjänstresa. Ansökan om att transportera förskrivet förflyttningshjälpmedel anges i ansökan om riksfärdtjänstresa.

En förutsättning är att hjälpmedlet går att förankra på ett trafiksäkert sätt eller är hopfällbart. Ovanstående tilläggstjänst gäller inte förflyttningshjälpmedel som resenären skaffat privat.

4.6 Bagage

Två väskor får medföras utöver medhäft förskrivet hjälpmedel (se punkt 4.5).

4.7 Sällskapsdjur

Sällskapsdjur får inte medtagas vid riksfärdtjänstresa.

4.8 Assistanshund (servicehund, signalhund, alarmerande hund, ledarhund)

Vid riksfärdtjänstresa har legitimerad assistanshund rätt att åka med, detta gäller även när hund är under utbildning.

Kopia på giltigt ID-kort för assistanshunden alternativt intyg för pågående utbildning ska bifogas ansökan om riksfärdtjänst.

Djur får inte färdas lösa i transportmedel. All last ska vara säkert förankrad, inklusive medföljande djur. Exempelvis kan transport av hund ske i bur som går att förankra alternativt med så kallat hundbälte. Resenär som har medföljande assistanshund (djur) ansvarar att medföra nödvändig utrustning.

4.9 Avbokning, ombokning och bomresor

Avbokning av resa ska göras senast 24 timmar före avresa hos handläggaren och upphandlad leverantör.

Vid akuta avbokningar, utanför kontorstider, kontaktas respektive taxibolag, flyg, buss eller tågbolaget direkt. Handläggare ska meddelas snarast möjligt.

Ombokning av resa med taxi eller specialfordon räknas som en avbokning och en ny bokning behöver göras, se punkt 3.7.

Resa med allmänna kommunikationer bokas med billigast biljett vilket oftast innebär att den inte är omboknings- eller återbetalningsbar.

Avbokning som sker på grund av sjukdom ska styrkas med underlag.

Vid sen avbokning som inte beror på sjukdom och vid eventuella bomresor kan hela eller delar av kostnaden för resan debiteras resenären.

4.10 Extraordinära händelser

De villkor, förmåner och/eller rättigheter som ett beviljat riksfärdtjänstillstånd medför kan inte nödvändigtvis garanteras vid sådana extraordinära händelser som ligger utanför förvaltningens kontroll, exempelvis krig, pandemier, elavbrott, brand, olyckshändelse, extrema trafik- och väderförhållanden, strejk eller allmän brist på drivmedel.